

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ'.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτησιαί.— Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθενωγαγείου 14.

23 Ἰουνίου 1889.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ

ΟΠΛΑ ΑΝΕΥ ΚΡΟΤΟΥ ΚΑΙ ΑΝΕΥ ΚΑΠΝΟΥ

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Ἡ ἐν γένει ἐξ ἰδίας δράσεως καὶ ἀντιλήψεως ἀπόφασις τοῦ ἀρχηγοῦ εὐκολύνει οὐσιωδέστατα τὴν διεύθυνσιν τῆς μάχης, διότι ὁ ἀρχηγὸς δύναται νὰ βλέπῃ καὶ ἐποπτεύῃ ἔστω καὶ ὑπὸ γενικὴν ἔποψιν, τὴν θέσιν, καὶ τὴν ἀλλαγὴν τῆς θέσεως καὶ τῶν ἰδίων καὶ τῶν ἐχθρικών πυροβολαρχιῶν, πρὸς δὲ τὴν πορείαν τῆς συμπλοκῆς τοῦ πεζικοῦ, ἤτοι τὴν πρὸς τὰ πρόσω ἢ τὰ ὀπίσω κίνησιν αὐτοῦ.

Ἡ εὐκολία αὕτη ἐξαφανίζεται, καθ' ὅσον ἡ πυρίτις τῶν φυσιγγίων καίει ἄνευ κρότου καὶ καπνοῦ.

Συνέπεια τούτου εἶνε ὅτι ὁ διευθύνων τὴν μάχην ἐξαρκάται πολλῶ μᾶλλον ἐξ ἐκείνων, ἅτινα ἄλλοι εἶδον καὶ ἐξηρένησαν, ἤτοι ἐξ ἀγγελιῶν τῶν περιπολιῶν καὶ στρατευμάτων, ὅπως καὶ ἐκ τῶν ἐκθέσεων ἀξιωματικῶν, τῶν τεταγμένων νὰ πληροφορῶσι περὶ τοῦ ἐχθροῦ καὶ τῆς πορείας τῶν συμβαινόντων. Τὸ μειονέκτημα τοῦτο καὶ περ μᾶλλον ἐπαισθητὸν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς συμπλοκῆς, οὐχ ἦττον μένει τὸ αὐτὸ καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῆς. Ἡ ἀναγνώρισις, διαρκούσης τῆς μάχης, καὶ ἡ πληροφορία περὶ τῆς στάσεως αὐτῆς εἰς τὰ κέρατα ὡς καὶ εἰς μακρὰν πρὸς τὰ πρόσω ἀγωνιζόμενα στρατεύματα, πρέπει νὰ γείνη πολὺ ζωηροτέρα ἔτι ἐν τῷ μέλλοντι. Δὲν δύναται τις νὰ βασιζῆται ἐπὶ ἀγγελιῶν τῶν στρατευμάτων. Τὸ ἀνώτατον ἀρχηγεῖον δέον νὰ ἐκπροσωπῆται εἰς τὰς διαφόρους πτέρυγας καὶ τμήματα τοῦ ἀγῶνος δι' ἰδίων ἀξιωματικῶν, στελλόντων ἐκθέσεις καὶ νὰ διατελῇ συνεχῶς πληροφορημένον δι' αὐτῶν περὶ τῆς ἐκτυλίξεως τῶν συμβαινόντων. Τοῦτο ἐπιφέρει ἀναγκαίως τὴν ἐπίγειουσαν ἀύξησιν τοῦ προσωπικοῦ τῶν ἀνωτέρων ἐπιτελειῶν.

Μέχρι τοῦδε ὁ θόρυβος ἀπὸ μακρὰν ἤδη προέδιδε τὴν στάσιν τῆς μάχης εἰς τὰ διάφορα τμήματα, ἢ δ' αἰφνιδίᾳ αὐξήσις τῆς βροντῆς τῶν

τηλεβόλων καὶ τοῦ κροταλισματος τοῦ τουφεκισμοῦ ἠδύνατο νὰ ἐξηγηθῇ ὡς ἐμφάνισις ἐχθρικών ἐπικουριῶν ἢ ὡς πραγματικὴ ἀφίξις τῶν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀπεσταλμένων ἐφεδρειῶν. Ἡ παύσις τοῦ τουφεκισμοῦ ὑπεδείκνυεν ὅτι ἡ συμπλοκὴ εἶχε διακοπῇ ἢ ὅτι ἀποτέλεσμά τι εἶχε λάβῃ χώραν.

Ἐκ τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ τουφεκισμοῦ καὶ ἐνίοτε τῆς τοῦ κρότου τῶν τηλεβόλων ἠδύνατό τις νὰ ἐξαγάγῃ συμπεράσματα περὶ κινήσεως πρὸς τὰ πρόσω. Ἀπ' ἐναντίας δὲ ἐκ τῆς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον προσεγγίσεως τοῦ τουφεκισμοῦ ἠδύνατό τις νὰ συμπεράνῃ περὶ τῆς ὑποχωρήσεως τῶν ἀγωνιζομένων εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ σημεῖον.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται θὰ ἐκλείψωσι λοιπὸν ἐν τῷ μέλλοντι ἢ θὰ ὑπάρχωσιν εἰς πολὺ ἀσθενέστερον βαθμὸν. Διὰ τούτου αὐξάνεται ἡ δυσχέρεια τοῦ ἀρχηγείου ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῆς ἐφεδρείας, τὴν ἐγκαιρον προφύλαξιν καταστροφῶν, τὴν ἐγκαιρον ἐκμετάλλευσιν κατορθωμάτων καὶ τὴν ἐγκαιρον μετάβασιν πρὸς καταδιώξιν ἢ διακοπὴν τῆς συμπλοκῆς.

Ὅταν τὸ στόμα τῶν τηλεβόλων δὲν ὀμιλῇ πλέον, μεγαλοφώνως καὶ εἶνε ἄλαλον ἐκ φύσεως, καὶ ὅταν ὁ λεπτὸς καπνὸς, ὅστις ἀναθρώσκει ἐξ αὐτοῦ μετ' ἐκάστην βολήν, μακρόθεν δὲν εἶνε πλέον ὁρατὸς, τότε ἡ διοίκησις τοῦ στρατοῦ ἢ δὲν δύναται διόλου νὰ διακρίνῃ ἂν ἐχθρικοί τινες πυροβολαρχίαι ἀπεστομώθησαν ἢ ἂν νέαι πυροβολαρχίαι ἐτίθησαν εἰς ἐνέργειαν, καὶ ποῦ τοῦτο ἔγεινε. Τοῦτο δύναται νὰ κατορθώσῃ διὰ τῆς χρήσεως ἀρίστων τηλεσκοπίων, ἀλλ' ἴσως οὐχὶ ἐγκαίρως.

Ἐν συντόμῳ, ὅπως τὸ στρατεύμα ἐν τῷ ἀγῶνι, οὔτω καὶ τὸ ἀρχηγεῖον, εἶνε ἐκτεθειμένον εἰς ἀπρόοπτα τὰ ὁποῖα ἕως τῶρα εἶχον ὀλιγώτερον ἀνάγκη νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψει, τοῦτο δὲ ὡς ἐκ τῆς ἀφωνίας τῶν ἐχθρικών καὶ τῶν ἰδίων ὀπλων καὶ τῆς ἐλλείψεως τῶν γραμμῶν ἐκείνων τοῦ καπνοῦ τῆς πυρίτιδος, αἵτινες ἦσαν πρότερον χαρακτηριστικαὶ μέχρι τοῦδε διὰ τὴν μάχην. Αἱ περιστάσεις αὗται δύναται νὰ γίνωνται ἔτι μᾶλλον ἐπαισθηταὶ διὰ τῆς τελειοποιήσεως τῶν βολιδοφόρων σφαιρῶν τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τῆς εὐστοχίας αὐτοῦ καὶ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἐπα-

ναληπτικού όπλου μικρᾶς ὀκλήσ. Εἶδομεν καὶ εἰς τὰς μάχας τοῦ 1870 — 1871 ὅτι ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος (5, 10, 15 λεπτῶν τῆς ὥρας) στρατεύματα κατεστράφησαν ἀπροσδοκῆτως καθ' ὄλοκληρίαν δι' αἰφνιδίου φοβεροῦ πυροβολισμοῦ ἢ ὅτι κατεπυροβολήθησαν μέχρις ἀνικανότητος πρὸς περαιτέρω ἐνέργειαν. Οὕτω συνέβη π. χ. εἰς τὴν γερμανικὴν ταξιαρχίαν τοῦ ἄκρου τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος ἐν τῇ μάχῃ παρὰ τὸ Mars la Tour τῆ 16 Αὐγούστου, εἶτα δὲ εἰς τοὺς ἀκροβολιστὰς τῆς Βασιλικῆς Φρουρᾶς καὶ εἰς τμήματά τινα τοῦ IX σώματος στρατοῦ παρὰ τὸ Amanvillers καὶ τοῦ VII σώματος παρὰ τὴν Γραβελόττην τῆ 18 Αὐγούστου ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Saint Privat.

Εἰς τοιαύτας ἀπροόπτους καταστροφὰς τὰ στρατεύματα καὶ οἱ ὀδηγοὶ των πρέπει νὰ ὦσιν ἔτι μᾶλλον προπαρεσκευασμένοι ἐν τῷ μέλλοντι. Ἡ διεύθυνσις τῶν μαχῶν καὶ ἡ διοικήσις τῶν στρατευμάτων ἐγένοντο βεβαίως πολὺ δυσχερέστεραι σήμερον.

Μετὰ νικηφόρον μάχην ὁ καταδιώκων κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς δραστηρίας καταδιώξωας, πρέπει νὰ ἐκφοβίξῃ διηνεκῶς τὰς χρηζούσας ἀναπαύσεως φάλαγγας τοῦ ἐν ἤτῃ ὑποχωρούντος ἀντιπάλου, ὅταν οὗτος θέλῃ νὰ σταματήσῃ καὶ ν' ἀναπαυθῆ. Πρὸς τοῦτο καταλληλότερον εἶνε ἡ συνεχὴς ἐπανάληψις τοῦ πυρὸς προχωρούντων τῶν τηλεβόλων.

Ἐκτὸς τῶν ἀπωλειῶν, ἃς ἐπιφέρει διηνεκῶς εἰς τὸν ἐχθρὸν, πρέπει πρὸ πάντων νὰ ἐνεργήσῃ ἠθικῶς, ἀναγγέλλων τῷ καταδιωκομένῳ εἰς μεγάλην ἀπόστασιν διὰ τοῦ χαλκοῦ στόματος τοῦ τηλεβόλου, ὅτι ὁ ἐχθρὸς τὸν ἀκολουθεῖ κατὰ πόδας καὶ ὅτι δὲν ἐπαύσεν ἀκόμη ἐπιβάλλον αὐτῷ τὸν νόμον του. Διὰ τῆς ἐλλείψεως τῆς μακρόθεν ἀκουομένης βροντῆς τοῦ τηλεβόλου ὁ καταδιώκων χάνει τὸ εἰρημένον τοῦτο ἠθικὸν μέσον ἐπιδράσεως.

Ἄπ' ἐναντίας δὲ τὸ πεζικὸν καὶ πυροβολικὸν τῶν ὑποχωρουσῶν ὀπισθοπορειῶν ἔχουσι τὸ πλεονέκτημα, ὅτι αἰ πρὸς πυροβολισμὸν τῶν καταδιωκόντων στρατευμάτων ληφθεῖσαι θέσεις τοῦ πυροβολικοῦ των εἰσὶ δυσδιακριτώτεραι.

Ἰν' ἀποκτήσωμεν συγκεκριμένους ἰδέας περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἄνευ καπνοῦ καὶ ἀσθενῶς κροτούσης πυρίτιδος ἐπὶ τῆς πορείας τῶν μαχῶν καὶ τῶν ἐτέρων στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψει γεγονότα τινὰ τῆς ἱστορίας τοῦ πολέμου καὶ τοιαῦτα μάλιστα, καθ' ἃ τὸ ἀπλῶς ἀκούειν μεμακρυσμένον κρότον τηλεβόλου, ἢ ἡ αὔξισις καὶ ἡ ἐλάττωσις, ὡς καὶ ἡ προχώρησις καὶ ὀπισθοχώρησις αὐτοῦ παρήγαγον τὰς σπουδαιότερας ἀποφάσεις. Ὑπενθυμίζω ἐνταῦθα μόνον τὴν μάχην τοῦ Wörth τῆς 6 Αὐγούστου 1870. Ὡς γνωστὸν

ὁ σκοπὸς τοῦ ἀρχηγείου τῆς τρίτης Γερμανικῆς στρατιάς δὲν ἦτο νὰ προσβάλλῃ τὴν 6 Αὐγούστου τοὺς Γάλλους, μεθ' ὧν τὴν πέμπτην εἶχον ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν κατὰ μῆκος τοῦ ρύακος Sauer. Ἡθελε τοῦναντίον τὴν 6 Αὐγούστου, νὰ ἀναπτυχθῆ ἐντελῶς ὁ στρατὸς καὶ νὰ συγκεντρωθῆ πρὸς τὰ πρόσω εἰς τὸ νέον μέτωπον καὶ τὴν 7 Αὐγούστου νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν ἀπέναντι συγκεντρωμένων Γάλλων. Ἐπειδὴ ὅμως, δὲν ἦτο ἀδύνατον οἱ Γάλλοι νὰ προῦχώρουν οἱ ἴδιοι παρὰ τὸ Wörth, τὸ δεύτερον βαυαρικὸν σῶμα, ὅπερ ἴστατο ἐπὶ σημείου ἰσοψύδους δεξιᾶ τοῦ V πρωσικοῦ Σώματος, εἶχε διαταχθῆ, ἅμα ἀκούσῃ τὴν 6 Αὐγούστου τὴν βροντὴν τοῦ τηλεβόλου ἐκ τοῦ Wörth, νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς τοῦ ἐχθροῦ. Ὅτε λοιπὸν τὴν πρωίαν τῆς 6 Αὐγούστου ἠκούσθη πράγματι παρὰ τοῖς Βαυαροῖς αἱ βροντὴ τοῦ τηλεβόλου ἐκ τοῦ Wörth, ὀλόκληρον τὸ δεύτερον βαυαρικὸν σῶμα ἐκλήθη εἰς τὰ ὄπλα καὶ ἐξέκίνησεν ἀμέσως μετὰ μίας Μεραρχίας ἵνα προσβάλλῃ τὸν ἐχθρὸν.

Μόνον ἀφοῦ αὕτη ἦτο περιπεπλεγμένη ἡδὴ πολὺ σοβαρῶς εἰς τὴν μάχην, ἢ δὲ διακοπῆ αὐτῆς ἔπρεπε ν' ἀποβῆ καὶ πολὺ δύσκολος καὶ πολλῶν ἀπωλειῶν πρόξενος, ἐγένει δῆλον, ὅτι δυνατὸς μὲν κανονοβολισμὸς εἶχε πράγματι λάβῃ χώραν παρὰ τὸ Wörth, ἀλλ' ὅτι δὲν εἶχε προέλθῃ ἐξ ἐπιθέσεως τῶν Γάλλων κατὰ τῶν γερμανικῶν θέσεων, ἀλλ' ἐκ συμπλοκῆς ἀναγνωρίσεως, συγκροτηθείσης ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς πρωτοφυλακῆς τοῦ V πρωσικοῦ Σώματος ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἀρχηγείου αὐτοῦ.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ προϋπόθεσις, ὑπὸ τὴν ὁποίαν τὸ δεύτερον βαυαρικὸν Σῶμα ἔπρεπε νὰ συμμεθεῖξῃ τῆς μάχης λόγῳ τῆς βροντῆς τοῦ τηλεβόλου ἐκ τοῦ Wörth, καὶ τῆς ὁποίας εἶχε συμμεθεῖξῃ πραγματικῶς, ἀπεδείχθη ἐν τῷ μεταξύ ὡς μὴ ἐπελθούσα, οἱ Βαυαροὶ — οἵτινες νικηταὶ εἶχον προχωρήσῃ ἡδὴ ἀρκούντως μακρὰν — διέκοψαν πάλιν τὸν ἀγῶνα ὑποστάντες θυσίας, καὶ ἐνεκα τούτου εἶχον ἀνακαλέσῃ τὰ προχωρήσαντα στρατεύματα σχεδὸν μέχρι τῶν ἀρχικῶν θέσεών των, ἃς εἶχον καταλάβῃ πρὸ τῆς προσβολῆς, ὅτε ἡ γενικὴ στάσις τῶν πραγμάτων καὶ ἔπειτα ἡ διαταγὴ τοῦ ἀρχηγείου τοῦ στρατοῦ κατέστησαν ἀναγκαίαν τὴν ἐκ νέου προέλασιν. Εἰς τὸ πέμπτον σῶμα πρὸ τοῦ Wörth ἠκούσθη δηλαδὴ ἡ βροντὴ τῶν τηλεβόλων ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τῶν Βαυαρῶν καὶ τοῦτο τόσῳ μᾶλλον, ὅσον ἐν τῷ μεταξύ ὁ κανονοβολισμὸς παρὰ τὸ Wörth εἶχε παύσῃ τῇ παρεμβάσει τοῦ ἀρχηγείου. Δὲν ἤθελον ὅμως ν' ἀφήσωσι τοὺς Βαυαροὺς, ὧν οἱ λόγοι τῆς συνάψεως τῆς συμπλοκῆς ἦσαν ἄγνωστοι, νὰ μάχωνται μεμονωμένοι! Διὸ τὸ V Σῶμα ἀνέλαβεν ἐκ νέου τὴν μάχην παρὰ τὸ Wörth καὶ τὴν

φορὰν ταύτην μεθ' ὄλων τῶν δυνάμεων καὶ κατὰ τρόπον ἐπιθετικόν. Τὰ συμβάντα ταῦτα ἔδωκαν τὴν ἀφορμὴν, ἵνα τὸ ἀρχηγεῖον τῆς III Στρατιάς διατάξῃ περὶ τὴν μεσημβρίαν τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν Γάλλων καθ' ὄλην τὴν γραμμὴν καὶ μετὰ πάντων τῶν σωμάτων τοῦ στρατοῦ.

Ὡς γνωστόν, καὶ ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα στρατιὰ ἐμάχοντο τὴν αὐτὴν ἡμέραν παρὰ τὸ Spichern. Τὰ ἄκρα αὐτῶν ἐφθασαν τὴν 6 Αὐγούστου εἰς τὸν ποταμὸν Saar, τὴν ἐβδόμην ἐμελλε νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ συγκέντρωσις τῶν φαλάγγων πρὸς τὰ ἐμπρόσθια στρατεύματα, τὴν δὲ ὀγδόην μόνον ἡ διάβασις τοῦ Saar καὶ ἡ ἐνδεχομένη προσβολὴ κατὰ τῶν ὀπισθεν τοῦ ποταμοῦ τούτου ἱσταμένων Γάλλων.

Ἡ μία τῶν ἐμπροσθίων πρωσικῶν Μεραρχιῶν ὅμως, ἀφοῦ διέβη τὰς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ παρεσύρθη εἰς τολμηρὰν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἐκεῖ εὐρισκομένων ἐχθρικῶν στρατευμάτων. Αἱ πρὸς τὰ ὀπίσω σταλείσαι ἀγγελίαι περὶ τῆς αὐτοτελοῦς ταύτης ἐπιχειρήσεως, τῆς προλαμβανούσης οὐχὶ ἀκινδύνως τὰς ἀποφάσεις τοῦ ἀνωτάτου ἀρχηγοῦ, πρὸ πάντων δὲ καὶ ἡ ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἠχοῦσα βροντὴ τοῦ τηλεβόλου παρεκίνησαν τμήματά τινά τῶν πρωσικῶν φαλάγγων, εὐρισκομένων ἐν μέρει πολὺ ὀπίσω, νὰ σπεύσωσι διὰ διαφόρων ὁδῶν πρὸς τὸ πεδῖον τῆς μάχης.

Ὁ γαλλικὸς στρατὸς τοῦ Ρήνου, ἀφοῦ ἠτήθη παρὰ τὸ Spichern ὑπεχώρησεν ἀπὸ τοῦ Saar πρὸς τὸ παρὰ τὸν Μοσέλλαν Μέτς, καὶ ἐστρατοπέδευσε τὴν 12 καὶ 13 Αὐγούστου ἐγγύς, πρὸ τοῦ ἀνατολικοῦ μετώπου τῆς ὠχυρωμένης ταύτης πόλεως. Ἡ πρώτη στρατιὰ τῶν Γερμανῶν τὸν ἠκολούθησεν ἐκεῖσε κατ' εὐθείαν. Τὰ δύο μᾶλλον ἐμπρόσθια Σώματα τῶν Γερμανῶν ἐκ μίας ταξιαρχίας ἕκαστον ἦλθον εἰς στενὴν συνάφειαν μὲ τὰς προφυλακὰς τοῦ ἐχθροῦ πρὸ τοῦ Μέτς. Ὅτε τὴν 14 Αὐγούστου αἱ γερμανικαὶ προφυλακαὶ παρετήρησαν κινήσεις τινὰς τοῦ ἐχθροῦ, ἐξ ὧν ἠδύναντο νὰ συναγάγωσιν ὅτι ὁ στρατὸς τοῦ Ρήνου ἐσκόπευε νὰ ὀπισθοχωρήσῃ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Μοσέλλα, οἱ δὲ διοικηταὶ τῶν ταξιαρχιῶν ἐνόμισαν ἀναγκαῖον ἕνεκα στρατηγικῶν λόγων νὰ ἐπιπέσωσι πάραυτα κατὰ τῶν Γάλλων μεθ' ὄλων τῶν διαθέσιμων εὐρισκομένων στρατευμάτων των, ὅπως ἀναγκάσωσιν αὐτοὺς νὰ στρέψωσι πάλιν μέτωπον. Τοῦτο συνέβη καὶ ἐπέτυχε. Τοιοῦτοτρόπως συνεκροτήθη ἡ μάχη τοῦ Κολομβε-Νουίλλυ.

Οἱ προειρημένοι διοικηταὶ τῶν πρωτοπορειῶν οἱ τὸσον ἀποφασιστικῶς καὶ αὐτοθούλως ἐπιτεθέντες κατὰ τῶν Γάλλων ἠδύναντο νὰ ἐνεργήσωσι τὸσον τολμηρῶς, διότι ἐστηρίζοντο οὐχὶ μόνον εἰς τὰς πρὸς τὰ ὀπίσω σταλείσας ἀγγε-

λίαι, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν βροντὴν τῶν τηλεβόλων, ἣτις ἤθελε προσκαλέσῃ εἰς ἐπικουρίαν ἐκ τῶν καταυλισμῶν καὶ ἐπισταθμῶν τὰς κυρίας δυνάμεις τῶν Σωμάτων, καὶ δὲν ἐπλανῶντο, καθ' ὅτι ὁ κρότος τῶν πυροβόλων ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ μιλίαι τινα πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Μέτς ἀπομακρυσμένον ἀνωτάτον Στραταρχεῖον τοῦ Βασιλέως Γουλιέλμου εἰς Horny νὰ ζητήσῃ πληροφροῖας περὶ τοῦ σπουδαίου καὶ ἀποφασιστικοῦ ἀγῶνος, ὅστις συνήφθη μετὰ τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο.

Διὰ τῆς εἰσαγωγῆς λοιπὸν ἰδιαζούσης καὶ ἄνευ δυνατοῦ κλονισμοῦ τοῦ ἀέρος κατακαιομένης πυρίτιδος δὲν ὑπάρχει πλέον ἡ βροντὴ τοῦ τηλεβόλου ἐν τῷ μέλλοντι· ἐπιχειρηματικοὶ στρατηγοί, οἵτινες παρασύρονται ἢ ὀρίζονται εἰς τοιαύτας αὐτοτελεῖς ἐπιχειρήσεις, ὅπως εἶνε αἱ τοῦ Spichern καὶ τοῦ Κολομβε-Νουίλλυ στεροῦνται τοῦ ταχυτέρου, ἐνεργητικωτέρου καὶ δραστικωτέρου μέσου πρὸς ἀγγελίαν συμπλοκῆς τινος καὶ πρὸς πρόσκλησιν τῶν ὀπισθίων ἢ γειτνιαζόντων στρατευμάτων, ἵνα συμμενέξωσιν αὐτῆς.

Ὁ ἀξιωματικὸς ὁ δυνάμενος νὰ εἴπῃ καθ' ἑαυτὸν: «Ἐὰν ἄνευ ἐγκρίσεως τῶν προϊσταμένων μου προσβάλλω τώρα, ἐκμεταλλευόμενος εὐνοϊκὴν τινα εὐκαιρίαν, ἢ (ἐν τῇ ἀμύνη) ἐὰν τολμήσω ν' ἀντιστῶ ἐδῶ καὶ ἀπέναντι ὑπερέτερας δυνάμεις, δύναμαι νὰ ἦμαι βέβαιος, ὅτι ἡ βροντὴ τοῦ τηλεβόλου καὶ εἰς μικροτέρας ἀποστάσεις ὁ κρότος τοῦ τουφεκισμοῦ θὰ καλέσῃ ἀμέσως εἰς τὰ ὄπλα τὰ ὑποστηρίγματα μου καὶ θὰ τὰ παρακινήσῃ εἰς προέλασιν, πρὶν ἢ ἀκόμη φθάσωσιν αἱ ἀγγελίαι μου» ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος, ἐπαναλαμβάνομεν, ὅστις δύναται νὰ ὁμιλῇ τοιοῦτοτρόπως καθ' ἑαυτὸν, θὰ εἶνε φυσικῶ τῷ λόγῳ μᾶλλον ἐπιχειρηματικὸς, παρὰ ἕτερος τοῦ ὁποῖου τὰ τηλεβόλα καὶ τὰ τουφεκία ἐκτελοῦσιν ἀθορύβως καὶ σιωπηλῶς τὸ ἔργον των.

Ὅτε τὴν ἡμέραν τῆς μάχης παρὰ τῷ Ὁρλεάν τὴν 3 Δεκεμβρίου 1870 αἱ γερμανικαὶ φάλαγγες ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ μάχωνται εἰς διάφορα τμήματα κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων ἐπὶ διακεκομμένον καὶ δασώδους ἐδάφους, καὶ ἐπελθούσης τῆς νυκτός, ἡ μία φάλαγγξ δὲν ἤξευρε πόσον μακρὰν εἶχε προχωρήσῃ ἢ ἕτερα, μία ἐξ αὐτῶν συνέλαβε τὴν ἰδέαν ν' ἀναγγεῖλῃ τὸν τόπον, ὅπου εὐρίσκετο, διὰ τοῦ καθ' ὁμάδας πυροβολισμοῦ τῶν πυροβολαρχιῶν τῆς.

Ἵπομιμνήσκομεν ἐνταῦθα καὶ ἐπεισοδίον τι τῆς ἐκστρατείας τοῦ 1815 ἐν Βελγίῳ, ὅτε ὁ Grouchy ἀκολουθῶν πρὸς βορρᾶν παρὰ τὸ Vavre τὰς πρωσικὰς ὀπισθοπορείας καὶ ἀκούσας τὸν κανονοβολισμὸν ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τοῦ Βατερλώ ἀντὶ ν' ἀλλάξῃ διεύθυνσιν καὶ νὰ βαδίσῃ πρὸς τὸν κρότον τὸν πυροβόλων ἐξηκο-

λούθησε τὴν πρώτην αὐτοῦ πορείαν καὶ οὕτω ὁ μὲν αὐτοκράτωρ Ναπολεὼν ἐνίκηθη οὗτος δὲ εἶμινε μεμονωμένος.

Μέχρι τοῦδε ὠμιλήσαμεν μόνον περὶ τοῦ μεγάλου πολέμου. Ἰδιαιτέρων ὅμως μεταβολῶν πρόξενος θὰ γείνη ὁ νέος ἐξοπλισμὸς διὰ τὸν μικρὸν πόλεμον. Τὸ τουφέκιον διὰ τῆς ἄνευ μεγάλου κρότου καὶ καπνοῦ πυρίτιδος εἶνε ἰδίως τὸ ὄπλον τοῦ ἐλευθέρου σκοπευτοῦ, ἐθελοντοῦ καὶ ληστοῦ. Ἀποβαίνει ὠφέλιμον διὰ τὸν προσβάλλοντα διὰ τὴν ἐξ ἐνέδρας ἐπίθεσιν κατὰ παρελαινόντων στρατευμάτων συγκοινωνίας, συζυγαρχῶν καὶ περιπολιῶν, διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ἐπίθεσιν κατὰ μεμονωμένων σκοπῶν καὶ ὀλοκλήρων φρουριακῶν ἀποσπασμάτων, κατὰ τῶν σταθμῶν, γεφυρῶν, σιδηροδρόμων καὶ σηράγγων. Εἶνε εὐνοϊκὸν διὰ τὴν ἐπίθεσιν κατὰ στρατευμάτων ἀντικαταστάσεως καὶ σωμάτων διεσπαρμένων εἰς τὰ καταλύματα των. Εἰς τὸν κατὰ τῶν συγκοινωνιῶν πόλεμον γίνεται συνήθως χρῆσις μικρῶν ἀποσπασμάτων καὶ μάλιστα οὕτως ὥστε νὰ παρουσιάζωνται αἰφνιδίως, νὰ ἐνεργῶσι ταχέως καὶ νὰ ἐξαφανίζωνται πάλιν ὡς τάχιστα καὶ πάλιν νὰ ἀναφαίνωνται εἰς ἄλλα μέρη καὶ δι' ἄλλας ἐπιχειρήσεις. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται κατάδηλον, ὅτι ἡ ἐνέργεια αὕτη εὐκολύεται οὐσιωδῶς διὰ τῆς χρήσεως τουφεκίου, τὸ ὅποιον διὰ τῆς ἀθορύβου καὶ ἄνευ καπνοῦ βολῆς δὲν προδίδει τὴν πρόθεσιν του.

ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ
Πρίγκηψ διάδοχος τῆς Σαξωνίας Μάινινγκεν

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΩΝΟΣ

Ο ΠΑΠΟΥΛΑΚΗΣ

(Συνήθεια καὶ τέλος)

ΙΑ'.

Ἄπασιον ταξείδιον.—Αἰσθησις ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἐκ τῆς ἀφίξεως τοῦ Παπουλάκη.—Ἡ ἀσθενεία του.—Μοιραῖος συνδυασμὸς δύο ὀνομάτων.—Μεταφορὰ καὶ κάθειρξις αὐτοῦ εἰς Ῥιον.—Προφυλακτικὰ μέτρα.—Πρόδρομοι τοῦ Ἀνατολικοῦ πολέμου.—Δίκη Φιλορθοδόξων, καὶ Παπουλακιστῶν.—Ὁ Παπουλάκης πρὸ τοῦ Κακουρητιοκείου.—Κρίσις τοῦ Αἰῶνος.—Νέα ἀμνηστία.—Αἱ κάλπαι παραμελούμεναι.—Περιορισμὸς Παπουλάκη εἰς Ἄνδρον.—Ἡ μονὴ Παναγράντου.—Τρόφιμα καὶ προσκυνηταί.—Ἡ θαυμασία φυγὴ του.—Τὰ παξιμάδια τοῦ πλοιάρχου.—Ἀγγίνους ἐξομολόγησις.—Ὁ Παπουλάκης καὶ ὁ ἐπίσκοπος.—Φόβοι τῆς κυβερνήσεως.—Τελευταῖα ἀπηχήματα τῆς Φιλορθοδοξίας.—Θάνατος τοῦ Παπουλάκη.—Ἡ εἰκὼν του καὶ ὁ Προφήτης Ἡλίας.—Ἀπόπειρα ἀνακομιδῆς.

Τὸ ἀτμόπλοιο *Ὁθων* φέρον τὸν Παπουλάκη κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ τὴν 27 τοῦ μηνὸς Ἰουνίου. Ἀλλὰ τὸ πρῶτον ταξείδιον τοῦ μοναχοῦ διὰ τῆς ἐχθίστης αὐτῷ *καρότσας τοῦ διαβόλου* δὲν ὑπῆρξεν αἴσιον διότι εἰς Πειραιᾶ ἀφι-

κετο ἀσθενής, εἴτε νοσήσας κατὰ τὸν διάπλου, εἴτε καταβληθεὶς ἐκ τῶν κακουχιῶν καὶ τῶν συγκινήσεων καὶ τῶν ἀναρμόστων εἰς τὴν προβεβηκυῖαν ἡλικίαν του κόπων, οὗς ὑπέστη κατὰ τὰς τελευταίας τῆς καταδιώξεώς του ἡμέρας. Ἡ φήμη τῆς ἀφίξεώς του παρήγαγε μεγίστην αἰσθησιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ πολλοὶ κατήρχοντο εἰς Πειραιᾶ, οἱ μὲν ἐξ εὐλαθείας, οἱ δὲ ἐκ περιεργείας ὅπως ἴδωσι τὸ βραχύσωμον ἐκεῖνο λευκογένειον γερόντιον μὲ τὸ χονδροειδὲς ῥάσον καὶ τὸν καλογηρικὸν σκοῦφον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, οὗ ἕνεκα διετέλει ἀπὸ μηνῶν ἤδη ἀνάστατον τὸ Κράτος. Ἄλλ' ἡ κυβέρνησις φοβουμένη ταραχὰς καὶ ὀχλαγωγικὰς διαδηλώσεις εἶχε δώσει διαταγὰς νὰ φρουρῆται ἀσφαλῶς ἐπὶ τοῦ ἀτμόπλοιου ὅπου οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ τὸν ἴδῃ. Ἄλλως τε ὁ ταλαίπωρος κήρυξ ἐκεῖτο κληνῆρης, τῇ παραγγελίᾳ δὲ τῆς νομαρχίας ἐπεσκέφθησαν αὐτὸν ὁ τότε νομοκράτος κ. Δ. Ὁρφανίδης καὶ ὁ ἰατρὸς Πετσαλής, οἵτινες ἐγνωμοδότησαν ὅτι δὲν πάσχει μὲν ἀπὸ ὀρισμένην τινὰ νόσον, ἀλλ' ὅτι πρέπει ν' ἀποβιβάσθῃ. Ἐκ τῶν ἐγγράφων δὲ ἐξάγεται ἂν ἡ Κυβέρνησις ἐπέισθη ἐκ τῆς γνωμοδοτήσεως τῶν ἰατρῶν καὶ ἂν ἐπέτρεψε τὴν ἀποβίβασίν του ἴσως ἔπραξε τοῦτο ἐκ φιλανθρωπίας ἐπὶ τινὰς ἡμέρας διὰ πᾶν ὅμως ἐνδεχόμενον ἐκρίθη καλὸν νὰ μετενεχθῇ εὐθύς μετὰ τὴν ἀνάρρωσίν του εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Ῥίου, ὅπου ἀπεφασίσθη νὰ καθειρχθῇ, μετηνέχθη δὲ τῷ ὄντι μετὰ τοῦ ἐν τῷ μεταξὺ ἀχθέντος εἰς Πειραιᾶ συγκατηγορουμένου του δοκίμου Γεωργίου διὰ τῆς *Μαθιῆλης*, τῆς γολέττας, ἧς τὸ ἄβρον ρωμαντικὸν ὄνομα εἴμαρτο νὰ συνδεθῇ ἀρρήκτως μὲ τὸ καλογηρικὸν ὄνομα τοῦ κήρυκος!

Ἄμα τῷ κατάπλοι τοῦ πλοίου εἰς Πάτρας παρέλαβον τὸν δεσμότην ὁ φρουράρχος καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς τῶν ἐν Πάτραις Πλημμελειοδικῶν. Ἐκ Πατρῶν δὲ ἐπέμφθη ἀμέσως ὑπὸ συνοδίαν εἰς Ῥιον καὶ καθειρχθῆ εἰς τὰς παλαιὰς φυλακὰς ἐντὸς ἰδιαιτέρου δωματίου φέροντος τὸν ἀπαίσιον ἀριθμὸν 13, τὴν 27 Ἰουλίου. Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ ταραχῶν καὶ σκηνῶν παρομοίων πρὸς τὴν χειροτονίαν τοῦ Φλαμιάτου ἐντὸς τῶν φυλακῶν Πατρῶν, ἐκρίθη καλὸν νὰ μετενεχθῶσιν ἐκ τῶν παλαιῶν φυλακῶν Ῥίου εἰς τὰς νέας τεσσαράκοντα περίπου ἐκ τῶν αὐτόθι καθειργμένων καὶ πάντες οἱ ἀσθενεῖς. Τὴν προτεραίαν δὲ τῆς φυλακίσεώς του διὰ πρωτοκόλλου συνταχθέντος ἐν Πάτραις παρὰ τοῦ Νομάρχου, τοῦ Εἰσαγγελέως τοῦ Φρουράρχου Ῥίου ἀντισυνταγματάρχου Γονατᾶ καὶ τοῦ μοιράρχου Γενοβέλη, αὐστηρῶς ἀπηγορεύετο εἰς πάντας καὶ εἰς αὐτοὺς προσέτι τοὺς φύλακας, σκοποὺς καὶ ἀρχιφύλακας νὰ πλησιάζωσι τὸν Χριστόφορον καὶ νὰ συνομιλῶσι μετ' αὐτοῦ.